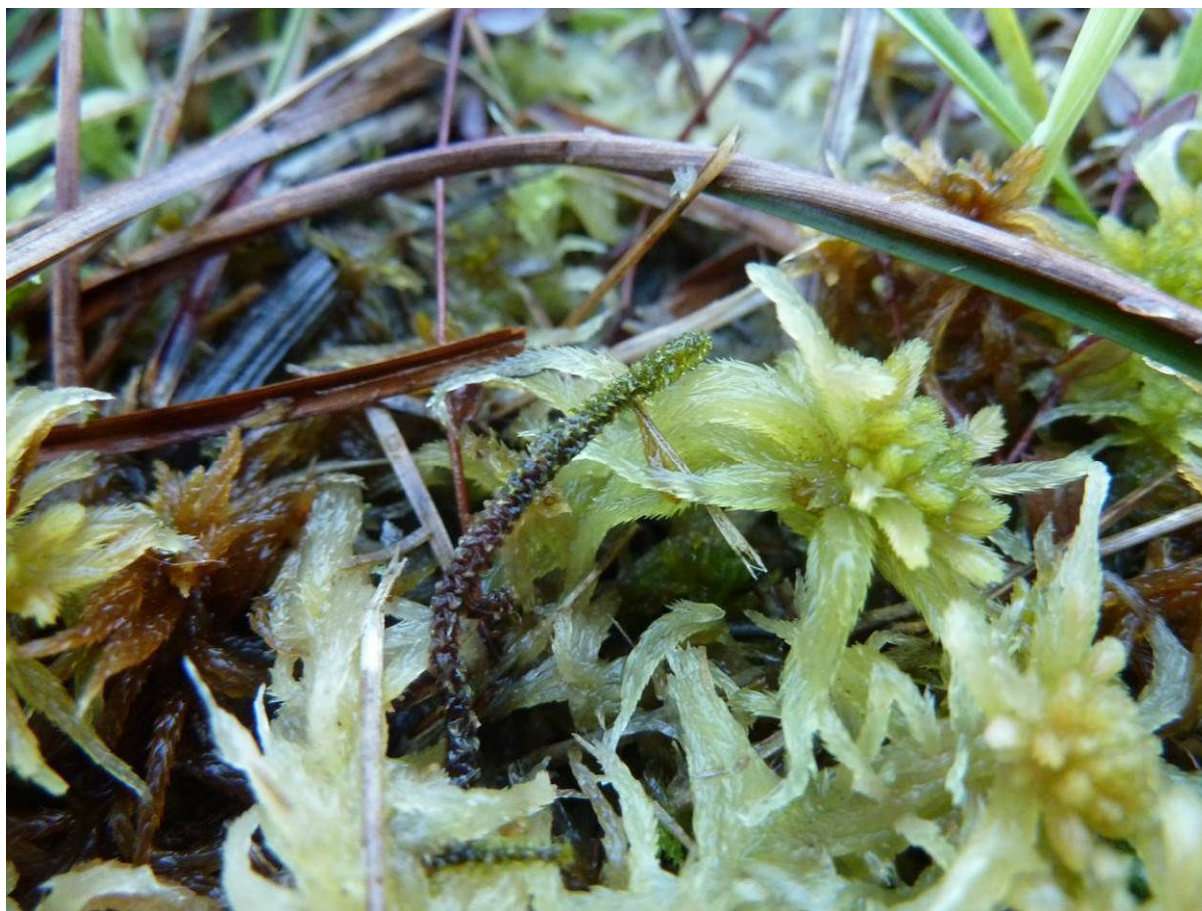

Rašeliništní mechorosty Českomoravské vrchoviny

Táňa Štechová, Eva Holá, Alžběta Manukjanová

výsledky 2016-2017

Paludella squarrosa (bažinník kostrbatý)

Lodyžka mechu *Paludella squarrosa* (PR Rašeliniště Kaliště). Foto: E. Holá.

Díky typicky kostrbatě zpět odehnutým listům a plstnatě vlášenité lodyžce je tento druh lehce rozpoznatelný a takřka nezaměnitelný. *Paludella squarrosa* roste na bázemi bohatších rašeliništích a prameništích s vyšší hladinou spodní vody, kde osidluje vlhká, ale lehce vyvýšená mikrostanoviště (okraje zvodnělých depresí apod.). Často roste vtroušen v polštářích druhů *Tomentypnum nitens* a *Sphagnum warnstorffii*.

Kategorie ohrožení (EN / rEN)

***Paludella squarrosa* je druhem indikujícím zachovalé slatiništní biotopy s vyrovnaným vodním režimem.** V současné době je druh v ČR potvrzen pouze na 18 lokalitách, přibližně na polovině z nich jsou populace kriticky malé. Z historického rozšíření je zřejmé, že **vysoké procento lokalit nenávratně zaniklo**. Rašelinné biotopy buď byly zcela zničené, nebo se na nich podmínky změnilly natolik, že již nejsou pro výskyt druhu vhodné. Nejvyšší procento zaniklých lokalit bylo právě na území Českomoravské vrchoviny.

Rozšíření

Těžištěm rozšíření v ČR je Českomoravská vrchovina, kde druh dříve rostl relativně hojně, dnes se zde nachází 14 z 18 recentně známých lokalit. Většina lokalit je soustředěna v širším okolí Žďáru nad Sázavou a Hlinska.

Největší ze známých populací druhu jsou na lokalitách Louky v Jeníkově a Zlatá louka, kde druh roste v souvislých porostech a jeho celková plocha při přepočtu na absolutní pokryvnost přesahuje 1m². Na řadě dalších lokalit jsou populace o velikosti několika dm², většinou zde roste jeden nebo více menších trsů a kolem jsou rozptýlené desítky až stovky lodyžek v porostech jiných mechů. Nejmenší populace tvoří maximálně několik desítek lodyžek (lokality Radešínská Svatka, Rašeliniště u Suchdola a Rašeliniště Kaliště).

Ohrožující faktory a péče o lokality

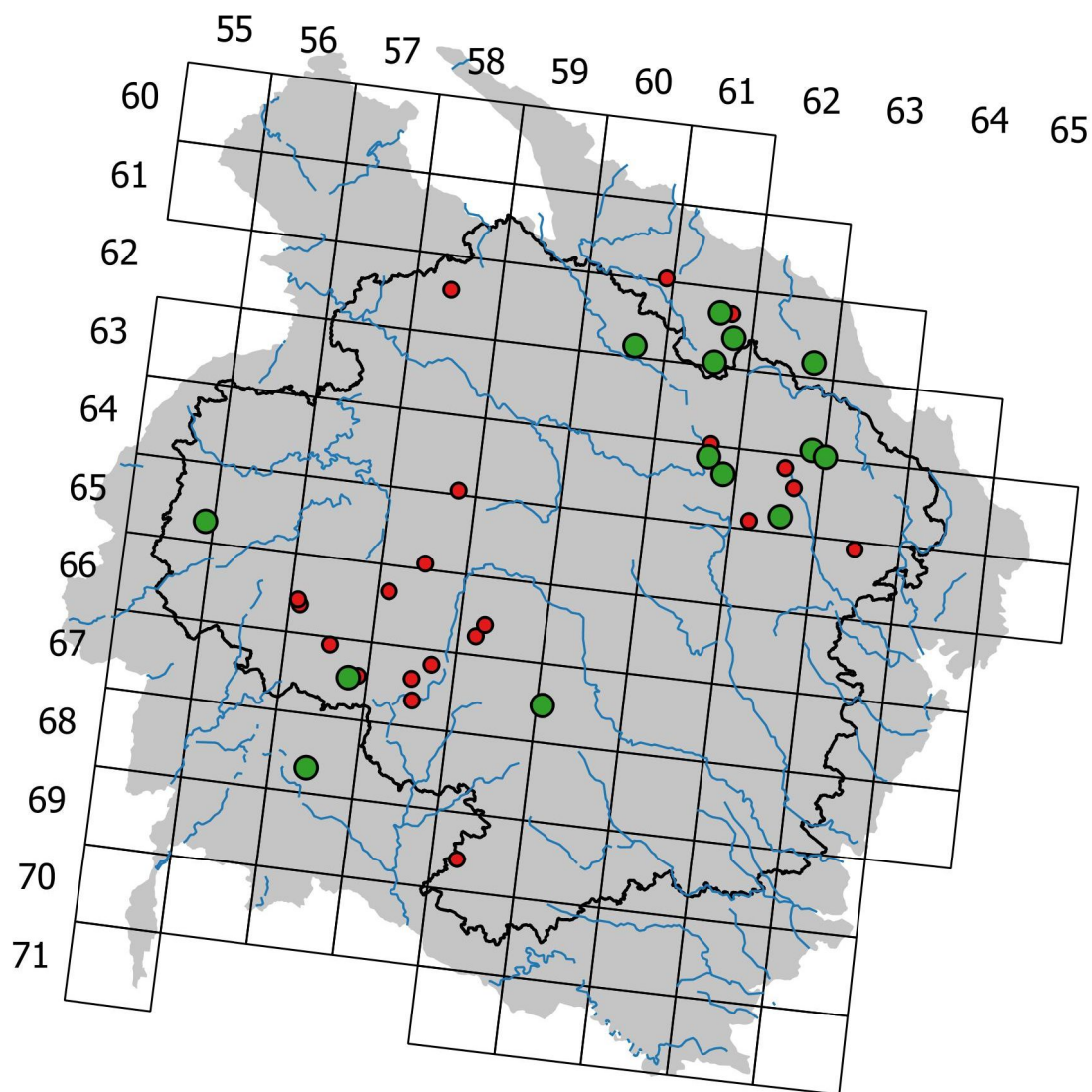
Jedná se o konkurenčně slabý druh, který při jakýchkoli změnách podmínek (zvýšení obsahu živin, pokles hladiny spodní vody, nevhodný management) rychle ustupuje silnějším druhům, především rašeliničům. Většina lokalit je vyhlášená jako MZCHÚ, ale několik lokalit nemá žádný status ochrany (Staviště, Odranec, Panská).

Větší a stabilnější populace nejsou většinou příliš ohrožené, pokud je na lokalitách prováděn pravidelný management a není zasahováno do vodního režimu. I velmi malé populace na takovýchto lokalitách jsou schopné přežít dlouhou dobu (např. v PR Louky u Černého lesa se od r. 2003 velikost populace o velikosti cca 5×10 cm nijak nemění), jsou ovšem výrazně více ohrožené jakoukoli náhodnou disturbancí. V bezprostředním ohrožení je zřejmě jediná populace druhu, a to na lokalitě Radešínská Svatka. Druh zde roste na malém prameništi, které bylo před několika lety osázeno smrkem. Pokud nedojde k likvidaci výsadby a započetí pravidelného obhospodařování, je populace odsouzena k zániku.

Seznam recentních lokalit

Českomoravská vrchovina – lokality v Kraji Vysočina:

Hrutov: PR Na podlesích, rašeliniště a rašelinné louky v údolí, 0,9 km ZJZ od středu obce, 570 m n. m. (49°14'49"N, 15°40'40"E); **Kaliště (u Horních Dubenek):** PR Rašeliniště Kaliště, rašelinné louky V od žel. stanice Jihlávka, 650 m n. m. (49°15'07"N, 15°17'50"E); **Odranec:** prameniště při V okraji silnice Koníkov – Odranec, 800 m VJV od středu obce Odranec, 740 m n. m. (49°36'31"N, 16°08'30"E); **Plíčky:** EVL Staviště, prameniště 250 m JZ od osady Plíčky, 600 m n. m. (49°33'57"N, 15°58'27"E); **Podmoklany:** PR Zlatá louka, slatinná louka 600 m J od středu obce, 470 m n. m. (49°42'52"N, 15°46'25"E); **Radešínská Svatka:** Na Hájích, nedávno zalesněné prameniště v bočním údolí 1,5 km SSV od kostela v obci, 580 m n. m. (49°31'15"N, 16°05'40"E); **Roženecké Paseky:** Panská, prameniště 330 m VSV od kóty vrchu Kamenice, 750 m n. m. (49°36'07"N, 16°10'08"E); **Šimpach:** PP Kejtovské louky, rašelinné louky v nivě potoka pod ryb. Dvořiště, východní část PP, 0,4 km VSV od hráze ryb., 540 m n. m. (49°25'35"N, 14°59'01"E); **Žďár nad Sázavou:** PP Louky u Černého lesa, rašeliniště na SV okraji rybníka Konvent, 800 m S kostela Zelená hora, 575 m n. m. (49°35'08"N, 15°56'32"E).

Rozšíření druhu *Paludella squarrosa*; zelený bod – recentní výskyt, červený bod – historický výskyt, černá linie – Kraj Vysočina, modrá linie – řeky, šedivá plocha – Českomoravská vrchovina.

Českomoravská vrchovina – lokality mimo Kraj Vysočina:

Hlinsko: PP Ratajské rybníky, komplex rašelinných luk a rybníků 1 km SV od Hlinska, 585 m n. m. (49°46'06"N, 15°55'58"E); **Jeníkov:** PP Louky v Jeníkově, komplex rašelinných luk na JV okraji obce, 630 m n. m. (49°44'19"N, 15°57'52"E); **Pustá Rybná:** PR Damašek, rozsáhlý komplex rašelinných a vlhkých luk 2 km SZ od obce, 625–635 m n. m. (49°43'09"N, 16°07'33"E); **Suchdol u Kunžaku:** PP Rašeliniště u Suchdola, rašeliniště při SZ okraji obce Suchdol, 625 m n. m. (49°07'55"N, 15°14'18"E); **Vortová:** PP Zlámanec, rašelinná louka JJZ od středu obce, 620 m n. m. (49°42'20"N, 15°55'55"E).

Seznam historických lokalit

Českomoravská vrchovina – lokality v Kraji Vysočina:

Čenkov; Hodiškovský rybník; Horní Dubenky; Chvojnov; Leština u Světlé nad Sázavou; Nové Město – Pohledec; Olešná na Moravě; Polesí – Šejby; Popice u Jihlavy; Rašeliniště Bažantka; Rašeliniště Kaliště; Rašeliniště Loučky; Růžená; Řeženčice u Nového Rychnova; Skorkov; Stržanov; V Mezence; Vlánecké rašeliniště; Vlášence – Drbohlavy; Zlatkov; Žďár u rybníka Ryznarka.

Českomoravská vrchovina – lokality mimo Kraj Vysočina:

Rašeliniště u Suchdola; Rohozná; Hlinsko – Pláňavy.